

Seksualiteit en seksuele ontwikkeling

Platform Smith Magenis syndroom
15 november 2014 - Leusden

Yvonne Stoots

Vanmiddag

- Seksualiteit
- Seksuele ontwikkeling
- Begeleiding bij seksuele ontwikkeling

Seksualiteit

- Lust beleven aan je eigen lijf
- Lust beleven samen met een ander, aan je eigen lijf en aan diens lijf
- Ontdekken dat je jongen of meisje bent
- Veranderingen van je lichaam
- Ervaren dat je man of vrouw bent
- Gedachten en fantasieën

Seksualiteit vanuit drie kanten

- Biologische aspecten
- Psychische aspecten
- Sociale aspecten

Biologische aspecten

- Hormonen
- Geslachtsdelen
- Secundaire geslachtskenmerken
- Seksuele opwinding of wat gebeurt er met je lijf tijdens de beleving van seks
- Vruchtbaarheid
- Geslachtsziekten

Psychische aspecten

- Ervaren: wie ben IK
- Ben ik jongen of meisje / man of vrouw
- Kennis van seksualiteit
- Gedachten; gevoelens; fantasieën
- Ervaringen en herinneringen
- Ideeën over hoe het hoort, hoe het moet
- Inleven in en rekening houden met de ander

Sociale aspecten

- Wat is normaal en wie bepaalt dat?
- Opvoeding en voorbeeldgedrag van ouders
- Wanneer hoor ik er bij
- Regels: wat doe je waar en met wie?
- Wat vindt de maatschappij acceptabel?
- Rol van religie en cultuur

Ontwikkeling

- Gender
- Gedrag
- Lichamelijke kenmerken
- Seksuele voorkeur

Seksuele ontwikkeling 1

- Al in de baarmoeder is de foetus in staat een erectie te krijgen
- De baby **ontdekt** via zuigen, grijpen, voelen, ruiken, zien en horen
- Rond 8 maanden toevallig geslachtsdelen aanraken en als prettig ervaren
- In tweede jaar onthouden dat het fijn is en herhalen

Seksuele ontwikkeling 2

- De peuter koppelt man/vrouw aan uiterlijke kenmerken
- Ontdekt verschil tussen 'ik' en 'ander'
- Geniet van stimuleren geslachtsorganen:
- Jongens friemelen en trekken
- Meisjes meer indirect: hobbelpaard, dijen samen knijpen

Seksuele ontwikkeling 3

- De kleuter begrijpt dat man/vrouw-kenmerken vastliggen:
- Jongen → man; meisje → vrouw
- Begin van ontwikkeling vriendschap
- Oudere kleuter: spelletjes
- Begin gewetensvorming: regels leren

Seksuele ontwikkeling 4

- In de leeftijd van de basisschool is er voorkeur om met seksegenoten te spelen
- Competitie is belangrijk
- Kind kan voor het eerst verliefd worden
- Begin preutsheid/schaamte
- Oudere kind: begin lichamelijke en emotionele veranderingen

Seksuele ontwikkeling 5

- In de puberteit gebeurt er relatief veel:
- Lichamelijk groei
- Ontwikkeling secundaire geslachtskenmerken
- Eerste zaadlozing
- Eerste menstruatie
- Begin seksuele carrière

Seksuele carrière

- Tongzoenen
- Strelen (over kleding heen)
- Elkaars naakt strelen, kussen, knuffelen
- Geslachtsgemeenschap
- Orale seks

Seksualiteit

- Voorwaarde voor beleven van goede seksualiteit:
- Biologische
- Psychische en
- Sociale aspecten
zijn met elkaar in overeenstemming

Bij kinderen met een verstandelijke beperking

- Ontwikkeling**tempo** trager dan gemiddeld
- **Volgorde** van stappen gelijk
- **Eindresultaat** blijvend lager

Seksuele ontwikkeling bij kinderen met een verstandelijke beperking

- De overeenstemming tussen lichamelijke, psychische en sociale ontwikkeling er niet.
- Seksualiteit is blijvend lastig: het lichaam wordt volwassen, maar dat lichaam heeft minder snapvermogen en ervaart op een kinderlijker manier het leven.

Vraag aan U:

Welke zaken spelen er op het vlak van seksualiteit specifiek bij kinderen en jongeren met het SmithMagenissyndroom?

Lichamelijk? Psychisch? Relationeel?

Begeleiding bij seksuele vragen

- Voorlichting: vertellen hoe het **zit**
- Opvoeding: vertellen hoe het **hoort**
- Vaardigheden: vertellen hoe het **moet**

Belangrijk!

Weet wat je wil gaan vertellen:

technische informatie,
relationele aspecten of
over genieten

Het gesprek met kinderen met een verstandelijke beperking

- Eenvoudige zinnen
- Gebruik concrete termen
- Niet te veel in één keer
- Vraag na of het begrepen is
- Veel herhalen

Voorlichting

- Hoe ziet je lichaam er uit: namen leren
- Verschillen jongens en meisjes
- Hoe wordt een baby geboren
- Hoe komt een baby in de buik
- Zaadlozing
- Menstruatie
- Masturbatie en vrijen

Opvoeding

- Hoe ga je om met je eigen lijf: wanneer loop je wel bloot, wanneer niet en waar
- Emoties: wat voel je
- Hoe raak je mensen aan: wie geef je een hand, wie een zoen
- Wie mag jou aanraken en waar
- Schaamte, privacy

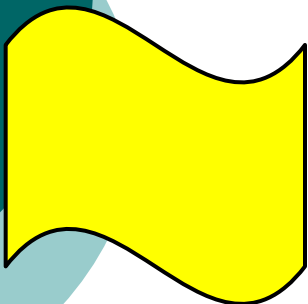
Helpende info

- Poster: ondergoedregel
- Poster: geheimen
- Vlaggensysteem

Acceptabel seksueel gedrag = oké

-> bevestigen

Licht overschrijdend = niet helemaal oké

-> bijsturen + uitleg

Ernstig overschrijdend = helemaal niet oké

-> stoppen/begrenzen + hoe/wat wel

Zwaar overschrijdend = strafbaar

-> actie ondernemen

Vaardigheden

- Hoe zorg je goed voor je lijf: schoon en gezond
- Hygiëne bij zaadlozing
- Hygiëne bij menstruatie
- Masturberen
- Vrijen
- Anticonceptie

Masturbatie

- Sta je dat toe (of niet)
- Wat leg je uit?: wat er gebeurt, hoe je het kan doen, de hygiëne
- Waar mag dat? (en waar niet)
- Wanneer mag het? (en wanneer niet)
- Met wie praat je daar wel over (en met wie niet)

Problemen bij masturbatie

- In het openbaar
- Overmatig
- Zichzelf beschadigen

Menstruatie

- Uitleg geven
- Hoe jezelf te verzorgen
- Bijkomende klachten (hoofdpijn, buikpijn, stemming)

Vriendschappen

- Serieus nemen
- Aansluiten bij begripsniveau
- Goed nachecken of woorden begrepen worden
- Luisteren naar de vraag achter de vraag: waar is je kind naar op zoek?
- Regels stellen

Anticonceptie

- Voorkomen van zwangerschap
- Voorkomen van soa's
- Regulering menstruatie

- Wie beslist?

Zeggenschap

- Afweging kan mijn kind een keuze maken
- Kan mijn kind verantwoordelijk zijn voor de gevolgen van die keuze?
- Regelmatig heroverwegen
- Anderen in besluitvorming betrekken
- Ga voor veiligheid én minst ingrijpende

Intieme verzorging

- Denk na als je hier vragen bij hebt: waar ben je verontrust over?
- Doe wat er gedaan moet worden
- Leg aan kind uit wat je gaat doen en waarom
- Leg aan kind uit wie dat mag doen (en wie niet)
- Bespreken en vastleggen

Wat is misbruik?

- Seksuele handelingen tegen de zin van het slachtoffer
- Een slachtoffer kan niet weigeren
- Emotionele druk
- Lichamelijk of relationeel overwicht
- Dwang
- (Dreiging met) geweld

Kwetsbare kinderen

- Afhankelijkheid
- Aanhankelijkheid
- Naïviteit
- Meer lichamelijke verzorging nodig

Misbruik signaleren

- Wees attent bij onverwachte en onverklaarbare zaken
- Denk er over bij onverklaarbare gedragsveranderingen
- Blijf niet piekeren, bespreek je zorgen
- Luister en kijk goed naar je kind

Misbruik

- Ga niet zelf onderzoeken
- Zoek hulp bij vertrouwenspersoon, bij schoolleiding, bij professional
- Wees attent op effecten van eigen reactie: vergroot de traumatisering niet

Afronding

- Zijn er nog vragen of opmerkingen
- Voorlichtingsmateriaal is nog te bekijken

- **Bedankt voor uw aandacht!**